

Lainsäädännön reunaehdot ja mahdollisuudet

Netta Skön – Fondia Oyj

Netta Skön

Senior Legal Counsel

netta.skon@fondia.com / +358 20 7205 792

- Yli 10 vuoden kokemus sekä kansallisista että suuren mittakaavan globaaleista projekteista. Säädosvalmistelukokemusta sekä laajat verkostot eri toimialoilla.
- Erityisosaamista seuraavilla aloilla:
 - Ympäristö- ja energiaoikeus
 - Vastuullisuuteen ja ESG-teemaan liittyvä sääntely ja soveltaminen
- Kokenut neuvonantaja ja projektinjohtaja ympäristö- ja energia-alan hankkeissa.
- Kokemusta lisäksi liiketoimintasopimuksista ja riskienhallinnasta sekä kestävän rahoituksen sääntelystä

Työkokemus ennen Fondiaa (2011-2022):

- Ramboll, Senior Environmental Lawyer
- FCG Finnish Consulting Group, Senior Legal Consultant
- Työ- ja elinkeinoministeriö, Ylitarkastaja, Energiaosasto
- Euroopan Komissio, Case Handler

Lähtökohta: hankintalainsäädäntö

- EU on 1970-luvulta lähtien asettanut harmonisoituja julkisten hankintojen minimisääntöjä hankintayksiköiden hankintatoiminnalle
- Pääsäännöt hankintadirektiiveissä ja kansallisesti hankintalaissa
- Hankintadirektiivissä velvoite noudattaa hankintamenettelyssä ympäristö-, sosiaali- ja työoikeudellisia velvoitteita esimerkiksi tarjoajien poissulkuperusteiden muodossa **ei ole uusi**
- EU-hankintadirektiiveihin perustuva kansallinen hankintalakimme (1397/2016) ja eritysalojen hankintalakimme (1398/2016) tulivat voimaan vuoden 2017 alussa. Viimeisin hankintalain uudistus on ollut valmistelussa 2022, mutta sen käsittely on rauennut istuntokauden päätyttyä keväällä 2023.

Kestävyyssuhteet ja hankinnat

- **Tavoitteet ohjaavat kohti kestävyttä:** Hankintalainsäädännön **tavoitteena on** tehostaa julkisten varojen käyttöä, **edistää laadukkaiden, innovatiivisten ekologisesti, sosiaalisesti sekä taloudellisesti kestävien hankintojen tekemistä** sekä turvata yritysten ja muiden yhteisöjen tasapuoliset mahdollisuudet tarjota tavaroita, palveluja ja rakennusurakoita julkisten hankintojen tarjouskilpailuissa.
- Hankintayksiköiden on pyrittävä järjestämään hankintatoimintansa siten, että hankintoja voidaan toteuttaa mahdollisimman taloudellisesti, laadukkaasti ja suunnitelmallisesti olemassa olevat kilpailuolosuhteet hyväksi käyttäen ja **ympäristö- ja sosiaaliset näkökohdat huomioon ottaen.**
- Ekologista, sosiaalista ja taloudellista kestävyttä edistävien näkökulmien huomioon ottaminen **on ehdotettu nyt rauenneen lakiehdotuksen (HE115/2022) mukaan ilmetä esimerkiksi tarjouspyynnössä asetettuna vaatimuksena työ- ja ympäristölainsäädännön noudattamisesta koko tuotantoketjussa, vaatimuksena tuotteiden kestävydestä, kierrätettävyydestä, tuotteiden uudelleenkäyttömahdollisuuksina, taikka hiili- ja ympäristöjalanjäljen huomioimisena tuotteille, joille se on saatavilla.**

Uutta ehdotettua, jo käytännön esimerkkejä

- Hankintayksikölle ehdotettiin mahdollisuutta edistää hankintojen ympäristövaikutusten toteutumista esimerkiksi käyttämällä **elinkaarikustannuslaskentaa erityisesti ympäristövaikutuksiltaan merkittävässä tuoteryhmässä kuten rakentamisessa ja rakennusten energianhankinnoissa**, matkustamisessa, elintarvikkeissa, puhtaanapidossa ja puhdistusaineissa sekä elektroniikkahankinnoissa.
- Lisäksi hankintayksiköt voivat jatkossakin edistää hankintojen ympäristövaikutusten toteutumista kiinnittämällä huomiota hankinnan laatuominaisuuksiin.
- Hankintayksikkö voisi edelleen edistää sosiaalisesti kestävien hankintojen toteuttamista hankinnan kohteelle asetettavilla vaatimuksilla esimerkiksi siten, että **käyttäjien tarpeet ja esteettömyys** huomioidaan tai tarjousten **vertailuun käytetään laadullisia kriteereitä**.
- Laatuksiteerit, vähimmäisvaatimusten asettaminen ja vertailukelpoisuusksymykset ovat toistuvasti määrittelyjen kohteena -> määrittävä tekijä lopulta sallitun toimintatavan osalta on, haetaanko hankintamenettelyssä tehtyyn päätökseen muutosta. Oikeuskäytäntö viimekädessä määrittelee lainsäädännön mukaisen sallitun toimintatavan.

Hankintalainsäädäntöä koskevan oikeuskäytännön kehitys

- EU tuomioistuin on omalta osaltaan vahvistanut kestävän kehityksen pakottavaa huomioon ottamista julkisten hankintojen kilpailutuksissa.
- EU tuomioistuin on tapauksessa Case 395/18 Tim SpA linjannut tarjoajan poissulkemisesta tarjouskilpailusta alihankkijan ympäristö-, sosiaali- tai työoikeudellisten velvoitteiden noudattamatta jättämisen johdosta.
- Tällä ennakkoratkaisulla EU:n tuomioistuin on omalta osaltaan vahvistanut kestävän kehityksen pakottavaa huomioon ottamista julkisten hankintojen kilpailutuksissa.
- *Suomen lainsäädännössä ei toistaiseksi erityisesti huomioitu*

Hankintaprosessin merkitys yksittäisissä kysymyksissä

Mikään edellä mainittu esimerkki kestävyuden huomioon ottamisesta hankinnoissa ei ole siten pakottavaa oikeutta, eikä esimerkkien toteutumatta jäämisen perusteella voi hakea muutosta hankintamenettelyyn.

”hankintojen tarkoituksenmukaisin järjestämistapa ja hankinnan sisällön määrittäminen” ovat edelleen hankintayksiköiden harkintavaltaan ja vastuulle, kuten tähänkin asti.

- Vastuu ja valta kestävyyskysymysten huomiointiin on jokaisella hankintayksiköllä
- Nykyiset prosessit ja lainsäädäntö antavat mahdollisuuden, mutta eivät pakota valitsemaan ’kestävintä’ vaihtoehtoa
- Määritelmällisesti kestävyys ja vastuullisuus on myös juridisesti epätarkka ja vaikea
- Osaaminen on iso kysymys: jos hankintayksikössä on osaamista kriteerien määrittelyyn, mahdolliset ongelmat ovat ratkaistavissa

Kolme muistisääntöä kestävien ja vastuullisten hankintojen edistämiseksi

1

Hankintalainsäädännön periaatteiden huomioiminen

- Avoimuus, syrjimättömyys, tasapuolisuus varmistettava
- Kestävyyskysymykset voidaan ottaa huomioon, kun varmistetaan periaatteiden toteutuminen
- Osaamisella ja kriteerien määrittelyllä (vähimmäis/vertailukriteerit) keskeinen merkitys

2

Muutoksenhaun merkitys

- Hankinta-asioissa on mahdollista hakea muutosta laajasti
- Oikeuskäytäntö linjaa viimekädessä sallitun ja kielletyn toimintatavan erot
- Valmistelun huolellisuus, markkinavuoropuhelun käyttö ja osaaminen prosessissa voivat vähentää muutoksenhaun riskiä

3

Lainsäädäntö ei estä kestävyys- ja vastuullisuustekijöiden huomiointia

- Kestävyyskysymysten huomiointi hankinnoissa ei ole uusi asia, ja käytäntöä sekä esimerkkejä kestävästä hankinnoista on paljon
- Huomioimalla hankintalain periaatteet sekä määrittelemällä objektiiviset, mahdollisimman yksiselitteiset vertailuperusteet ja mittarit varmistetaan hankintalainsäädännön mukaisuus

Yritysvastuun ja kestävän kehityksen asiantuntijamme

Netta Skön

Group Competence Lead:
Yritysvastuu ja kestävä kehitys,
Senior Legal Counsel

Jussi Hakanen

Senior Legal Counsel

Aleksi Lundén

Senior Legal Counsel

Liisa Marsala

Senior Legal Counsel

Ilona Pilkama-Paajanen

Senior Legal Counsel

Satu Pohja

Group Competence Lead: Ympäristö,
Kiinteistöt ja rakentaminen,
Senior Legal Counsel

Taika Pöntinen

Senior Legal Counsel

Jussi Salo

Head of Legal Team,
Senior Legal Counsel

